

Hamisítás

VISSZHANG - LVII. évfolyam, 48. szám, 2013. november 29.

Rozsda Endre születésének századik évfordulójára emlékezve az utóbbi napokban több magas színvonalú és mindenképpen figyelemmel kísérendő eseményre került sor Magyarországon. Kiállítás egy rangos budapesti magángalériában, kiállítás a Szépművészeti Múzeum budai részlegében (ismertebb nevén a Magyar Nemzeti Galériában), kiállítás Rozsda Endre szülővárosában, Mohácson. Ünnepestélyes megnyitók, melyeken megjelent mindenki, akinek illik, színvonalas koncertek, emléktábla-avatás. Mindezek alapján azt gondolhatnánk, hogy a megalázott, eltiltott, üldözött és elüldözött Rozsda Endrét végérvényesen visszafogadta hazája. Festményei, rajzai ugyan sokaknak nyújtanak esztétikai és intellektuális élményt, magyarországi gyűjtője is szép számmal akad, ám Rozsdának van egy sokak szemében megbocsáthatatlan hibája, amitől sem életében, sem halálában nem tudott megszabadulni, ez pedig a származása. A kiállítások katalógusaiban feltűnően szűkszavú tájékoztatást találunk Rozsda Endre 1943–44-es éveiről, de ennél sokkal nagyobb baj, hogy az erre az időszakra vonatkozó tények megfogalmazása felháborítóan félrevezető: *„Rozsda bujkál. Közmunkára ítélik, amiért nem működik közre a fegyveres erővel”* – tudatja velünk az MNG kiállítási katalógusa. A kevésbé tájékozott érdeklődő ebből azt olvassa ki, hogy Rozsda gyáva ember volt, aki elbújt, ahelyett, hogy a „fegyveres erővel” (német nácikkal, magyar horthystákkal?) együtt harcolt volna, jól megérdemelt büntetésként pedig közmunkára ítélték. Az sajnos valóban igaz, hogy a zsidó származású művésznek bújkálnia kellett, a „közmunka” pedig nem más volt, mint munkaszolgálat, de ezeket az epizódokat nem ildomos a mai Magyarországon felemlíteni. Látszólag mindez nem is érdemelne nyilvánosságot, de az eset súlyosabb, mint amilyennek első hallásra tűnik, mert ugyanazt a jelenséget ismerhetjük fel benne, mint azokban a történetekben, amelyekkel nap mint nap szembesülünk. Hatalmas pénzért holokauszt-emlékhely épül a Józsefvárosi pályaudvaron, szép beszédekkel kábítják el az antiszemitizmusról rendezett budapesti konferencia külföldi résztvevőit, mindezzel azt a látszatot keltve, hogy a problémát fontosnak itéli és megfelelő eszközökkel kezeli is a kormány. Ugyanez a kormány eközben megengedő magatartással, mi több, jóleső egyetértéssel asszisztál a Horthy-kultusz újraélesztéséhez. Szélsőséges csoportok, pártok, egyenruhás nácik háborítatlanul masíroznak Budapest központjában, Horthy-szobrot emelnek. Ez a légkör szülte azt is, hogy Rozsda Endre életének zavaró momentumait könnyedén átírták, anélkül, hogy e tett súlyosságának tudatában lennének.